

Смернице за фармацеуте

Фармацеутска здравствена заштита у терапији акутног кашља

Кашаљ је заштитна рефлексна реакција на присуство нежељених материја (секрет, иританси, стране честице, микроби) у дисајним путевима. Кашаљ је симптом и уколико је могуће потребно је лечити узрок.

Врсте кашља:

- 1) Према дужини трајања:
 - акутни - <3 недеље
 - субхронични - 3 до 8 недеља
 - хронични - >8 недеља
- 2) Према постојању секрета:
 - продуктивни – спутум не мора увек бити присутан, али пацијенти најчешће описују “осећај секрета у плућима”
 - суви (надражајни) кашаљ

Најчешћи узроци акутног кашља:

- вирусне инфекције
- ларинго-трахеобронхитис
- постназално сливање секрета
- алергије
- акутни бронхитис

Узроци хроничног кашља могу бити:

- астма
- хронични бронхитис
- упала плућа
- гастроезофагеална рефлуксна болест
- срчана инсуфицијенција
- бронхиектаза
- туберкулоза
- карцином плућа
- лекови (ACEI, HCAИЛ, бета блокатори) и др.

САВЕТОВАЊЕ

- код продуктивног кашља, саветовати унос 2 L течности (вода, чајеви) и/или инхалацију воденом паром. Вода хидрира ткиво дисајних путева и разблажује слепљени мукус. Опрез код пацијената са срчаном или реналном инсуфицијенцијом који треба да ограниче унос течности. Освеживачи ваздуха могу бити од користи. Напоменути да повећана влажност ваздуха у просторији може довести до повећане концентрације плесни и гриња и погоршања алергија. Прогутан секрет може довести до повраћања, лошег апетита, бола у грудима и промуклости.
- узимање меда, пастила и лозенги може смањити надражај и иритацију и умањити учесталост појаве кашља. Топли напаци и топле облоге на грудима такође могу смањити иритацију и појаву кашља.
- престанак пушења, уколико је пацијент пушач, и избегавати просторије у којима се пуши (погледати смерницу ФЗЗ у одвикавању од пушења)

ПРАЋЕЊЕ ИСХОДА – Пратити повлачење симптома за 7 дана. Ако је након 7 дана настављено са терапијом проверити исходе опет након 7 дана.

ТЕРАПИЈА

СУВИ КАШАЉ

Фолкодин (опиоидни антитузик)

НРЛ: мучнина, повраћање, седација и опстипација.

Опрез! астма, хронични бронхитис, инсуфицијенција јетре и/или бубрега.

! Не употребљавати са другим депресорима ЦНС (опиоидни аналгетици, фенотиазини, хипнотици, ТЦА, МАОИ, барбитурати, седативи, алкохол).

Леводропропизин углавном делује периферно, на нивоу бронхотрахеалног стабла.

Опрез! бубрежна инсуфицијенција (клиренс креатинина < 35 mL/min) или тешко оштећење јетре; истовремена примена седатива.

! Ретко може да изазове посланост и да утиче на способност управљања моторним возилом и руковања машинама.

Бутамират делује централно и супримира потребу за кашљањем. Није сродан са опиоидима и не изазива зависност.

! Може да изазове посланост и да утиче на способност управљања моторним возилом и руковања машинама.

Меки екстракт талуса исландског лишаја (*Lichen islandicus, Cetraria islandica*), **течни екстракт листа мушке боквице** (*Plantaginis lanceolatae folium, Plantago lanceolata, Plantaginaceae*) и **сируп корена белог слеза** (*Altheae radix, Althaea officinalis, Malvaceae*) су традиционални биљни лекови и могу ублажити иритацију усне дупље и ждрела и сув кашаљ.

Камфор и ментол се могу користити као топикални антитузици.

! Токсични су ако дође до ингестије.

ПРОДУКТИВНИ КАШАЉ

Могу се применити експекторанс или комбинација експекторанса и деконгестива.

Експекторансе треба примењивати уз опрез увек када је присутна бронхоопструкција.

Гваифенезин – доводи до повећања волумена и смањења вискозитета слузи. Не препоручује се код ефективног продуктивног кашља, као ни код дуготрајног кашља.

Ацетилцистеин – испољава интензивно муколитичко дејство. **КИ:** активни улкус. Истовремена примена са нитроглицерином може довести до напада главобоље. Код истовремене примене антибиотика се препоручује размак од 2 сата.

Карбоцистеин – спада у муколитике. **КИ:** активни улкус.

Бромхексин – делује секретолитички и секретомоторно.

Амброксол – доводи до повећања мукоцилијарног клиренса.

Суви екстракт листа бршљана (*Hederae helicis folium, Hedera Helix, Araliaceae*) је биљни лек који делује на продуктиван кашаљ.

Течни екстракт хербе тимијана (*Thymi herba, Thymus vulgaris* и/или *Thymus zygis, Lamiaceae*) и **течни екстракт листа бршљана** (*Hederae helicis folium, Hedera Helix, Araliaceae*) су компоненте биљног лека који делује на акутни бронхитис са продуктивним кашљем.

Течни екстракт корена различитих врста јагорчевине (*Primulae radix, Primula veris, Primula elatior, Primulaceae*) и **течни екстракт хербе тимијана** (*Thymi herba, Thymus vulgaris, Lamiaceae*) су компоненте традиционалних биљних лекова за продуктиван кашаљ.

Опрез!:

-инсуфицијенција јетре и/или бубрега (**гваифенезин, бромхексин, амброксол**)

-активни улкус и/или историја гастритиса и улкуса (**ацетилцистеин, бромхексин, амброксол, екстракт листа бршљана**)

-у случају појаве симптома сличних грипу (бол у грлу, повишена температура, бол у мишићима, ринореја) и појаве нових лезија на кожи посумњати на Стивен-Џонсонов синдром (**ацетилцистеин, бромхексин, амброксол**).

Не препоручује се примена антитузика заједно са експекторансима.

Напроксен повољно делује на кашаљ, као и на главобољу, малаксалост и болове у мишићима.

1. Agencija za lekove i medicinska sredstva (ALIMS). <http://www.alims.gov.rs>

2. American Pharmacists Association. OTC Advisor: Self-Care for Fever, Cough, Cold, and Allergy Monograph 5. 2010.

3. De Blasio et al. Cough management: a practical approach. Cough 2011;7-18.

4. European Medicines Agency (EMA). <http://www.ema.europa.eu>

5. Gibson P, et al. CICADA: Cough in Children and Adults: Diagnosis and Assessment. Australian Cough Guidelines Summary Statement. MJA 2010;192:265-271.

6. Rutter P. Community Pharmacy Symptoms, Diagnosis and Treatment. 4th ed. Elsevier, London, 2017.

7. Van Schoor J. An approach to recommending cough mixtures in the pharmacy. Professional Nursing Today 2019;23(1):8-10.

8. Zanasi A, et al. Levodropropizine for treating cough in adult and children: a meta-analysis of published studies. Multidiscip Respir Med. 2015;10:19-24.

Напомена: Додатне информације о препаратима погледати у Сажетку карактеристика лека.